

IZ LETNEGA POROČILA SVETOVNE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA LETO 1998

Sporočilo generalnega direktorja

Želja po bolj zdravem in boljšem svetu, v katerem živimo in vzgajamo svoje otroke, je skupna vsem ljudem in vsem rodovom.

Zdaj ko se približujemo koncu tisočletja in vstopamo v novo, nas pretekli dosežki in stopnja tehnološkega razvoja navdajata z večjim optimizmom kot kdajkoli doslej.

Kljub dvema uničujočima vojnoma v prvi polovici tega stoletja in številnim konfliktom in katastrofam v drugi polovici, človeštvo ni le preživel; napredovalo je. Dandanes pričakovana življenjska doba v 120 državah (s približno 5 milijardami prebivalcev) presega 60 let; življenjska doba je v svetovnem povprečju 66 let, v primerjavi z le 48 leti leta 1955; leta 2025 naj bi po predvidevanjih znašala 73 let.

Kakorkoli že, eno glavnih sporočil *Poročila Svetovne zdravstvene organizacije za leto 1997* pravi, da je zgolj podaljšanje, ne pa tudi izboljšanje življenja nagrada brez prave vrednosti – da je pričakovano *zdravje* pomembnejše od pričakovane *življenjske dobe*. Kar nas v poročilu za preteklo leto predvsem veseli, je podatek, da se je stopnja invalidnosti v nekaterih skupinah prebivalstva v zadnjem obdobju precej zmanjšala.

Glede na globalno staranje prebivalstva pa to ni le dobra novica za posameznike, ki imajo na skrbi družbo, v kateri živijo, ampak vzpodbudno znamenje za vse nas. Kaže, da počasi osvajamo eno izmed najpomembnejših življenjskih lekcij: ni pomembno le, da dolgo živimo, pomembno je tudi, da čim dlje ostanemo zdravi in imamo čim manj težav, se pravi, da čim dlje ohranjamo samostojnost.

Letno poročilo Svetovne zdravstvene organizacije za leto 1998, ki je izšlo ob njeni petdesetletnici, nas za obdobje do leta 2025 navdaja z optimizmom. Kaže, da je daljša življenjska doba nekaj, za kar si je vredno prizadevati.

Na podlagi trendov v zdravstvu v zadnjih petdesetih letih vidimo, da je splošno izboljšanje zdravstvenega stanja predvsem posledica družbenoekonomskega razvoja, izboljšanje dostopnosti do čiste vode, boljših sanitarnih pogojev in osebne higijene ter razvoja in širše dostopnosti nacionalnih zdravstvenih služb.

Težke infekcijske bolezni, kot so otroška paraliza, gobavost, bolezen gvinejskega črva, Chagas in rečna slepota, postopoma izginjajo. Na področju razvoja cepiv in zdravil smo dosegli nesluten napredek. Priča smo neštetim inovacijam v raziskovanju, diagnostiki in zdravljenju bolezni, primerov invalidnosti je vse manj, razvija pa se tudi rehabilitacija.

Kljub temu, da se v 20. stoletju pričakovana življenjska doba daljša, pa trije od štirih ljudi v deželah v razvoju še vedno umrejo pred 50. letom – kar je bila pričakovana življenjska doba pred pol stoletja. V tem letu bo 21 milijonov ljudi umrlo – se pravi dva od petih po vsem svetu – pred 50. letom starosti, med njimi bo po predvidevanjih 10 milijonov majhnih otrok, ki ne bodo nikoli doživeli svojega petega rojstnega dne; hkrati pa je večina otrok na svetu že cepljena proti boleznim, ki so nekdaj terjale življenja. Sedem milijonov med njimi bo moških in žensk v starosti, ki velja za najbolj produktivno obdobje v življenju. Prepreče-

vanje prezgodnje smrti je eden največjih izzivov, s katerimi se bo soočilo človeštvo v 21. stoletju.

Pred nami pa so še druge ovire. Medtem ko se zdravje v svetovnem merilu počasi izboljšuje, pa to za številne ljudi ne pomeni nič. Prepada med zdravstvenim stanjem bogatih in revnih je vsaj tako globok kot pred pol stoletja in se še poglablja.

Prva skrb mednarodne skupnosti mora biti posvečena tistim, ki najbolj zaostajajo na poti napredka. Več sto milijonov moških, žensk in otrok živi v najgloblji revščini. Povečini živijo v najmanj razvitih deželah, kjer je breme bolezni in neenakosti najtežje, okoliščine bolj ali manj brezizhodne in življenjska doba najkrajša.

Večino prezgodnjih smrti po svetu je mogoče preprečiti. Vsaj dva milijona otrok po vsem svetu umre zaradi bolezni, ki jih je mogoče preprečiti s cepljenjem. Poročilo prinaša tudi spodbudne dokaze o tem, da bi bilo mogoče preprečiti tudi precejšnje število prezgodnjih smrti med odraslimi. Pogostnost smrti zaradi srčnega infarkta se je v številnih deželah, kjer je bil ta vzrok smrti prej pogost, precej zmanjšala predvsem na račun zdravega načina življenja. Ta pozitivni premik moramo na vsak način ohranjati in poskrbeti za to, da bo čim manj ljudi umiralo zaradi takšnih vzrokov.

Infekcijske bolezni pa ostajajo vodilni vzrok smrti odraslih v deželah v razvoju.

Zmanjševanje tega smrtnega davka je odvisno predvsem od politične volje in zavzetosti posameznih vlad ter aktivne podpore mednarodne skupnosti.

To pomeni, da morajo vse države, revne in bogate, zdravje uvrstiti na sam začetek dnevnega reda. Čas je, da spoznamo, da je zdravje svetovno vprašanje; zavedati se moramo, da je zdravje bistvena komponenta procesa globalizacije pri preoblikovanju našega sveta; treba ga je vključiti v vse intenzivnejše interakcije med državami, tako v trgovanje, servise, tuje investicije in trg kapitala.

Hitre mednarodne komunikacije, informacijska tehnologija in drugi sistemi na globalni ravni omogočajo hitro odkrivanje problemov in hitro odzivanje nanje; tako se ponuja čudovita priložnost za nova mednarodna partnerstva za zdravje, ki temeljijo na socialni pravičnosti, enakosti in solidarnosti, ki jih bo svet v 21. stoletju tako zelo potreboval.

Gre za partnerstva, ki vključujejo vse države, njihove vlade, civilno družbo in posameznike. Vsi našeti naj postanejo partnerji, ki si izmenjujejo življenjsko pomembne informacije in skupaj uporabljajo tehnologijo, ki jo bogati posedujejo že danes, za revne pa je še vedno nekaj praktično nedosegljivega. Takšna politična vizija je bistvenega pomena za zagotavljanje skupnih prizadevanj za mir in razvoj na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni in za zagotavljanje blaginje posameznikov in družbe v celoti.

Napredek in dosežki v preteklih 50-ih letih predstavljajo solidne temelje za bolj zdrav in boljši svet. Čas je, da začnemo graditi na njih. Življenje v 21. stoletju je lahko boljše za vse nas in takšno tudi mora biti. Prihodnjim rodovom ne moremo dati boljšega darila, kot je trdnješe zdravje. To je naša vizija. Uresničimo jo lahko s skupnimi močmi.

dr. Hiroshi Nakajima
© World Health Organization